

LIITE 1. Käsitteet

hauraus/gerastenia = solu- ja elinjärjestelmätason haurastumiseen liittyvä kokonaisvaltainen ilmiö, joka ei yksin selity mahdollisilla sairauksilla (1)

haurausaste = haurauden vaikeusaste määritettynä validoidun Clinical Frailty Scalen mukaan ja arvioituna 2–4 viikkoa ennen akuuttisairautta vallinneesta toimintakyvystä (2,3,4)

hoitotahto = henkilön tahdonilmaus siitä, miten hän tahtoo itseään hoidettavan. Kirjallisen hoitotahdon voi laatia etukäteen sellaisten tilanteiden varalta, että henkilö ei itse kykene esim. tajuttomuuden tai muun syyn vuoksi osallistumaan itseään koskeviin hoitoratkaisuihin. Hoitotahdolla voi myös valtuuttaa toisen henkilön tekemään tarvittavat hoitopäätökset hoitotahdon laatijan puolesta. Kirjallisen hoitotahdon tekeminen on täysin vapaaehtoista. (5)

hoitolinjaus = määrittelee hoidon tavoitteen, joka turvaa potilaalle hänen arvojensa ja toiveidensa mukaisen, mutta lääketieteellisesti perustellun parhaan mahdollisen hoidon. Hoitolinjaukseen kuuluu hyödyttömien tai vain kärsimystä lisäävien hoitojen välttäminen eli hoidon rajaaminen, mutta myös linjauksen mukaisen hoidon tarjoaminen eli hyvä hoitolupaus. (6)

hoidon rajaukset = määrittelee hoitomuodot, joista on päätetty pidättäytyä. Hoidon rajaukset ovat osa ennakoivaa hoitosuunnitelmaa ja niitä on mielekästä tehdä asteittain sairauden edetessä. (7)

kapasiteetti = lääketieteellisessä yhteydessä viittaa henkilön kykyyn käyttää hyväksi sairaudesta ja tarjotuista hoitovaihtoehtoista saamaansa tietoa niin, että kykenee valitsemaan omien arvojensa ja etujensa mukaisen vaihtoehdon. (8)

DN(A)R = elvyttämättäjäättämisspätös. Lääkärin tekemä lääketieteellinen päätös pidättäytyä potilaan sydämen sähköisestä tahdistuksesta ja paineluelvytyksestä sydämen pysähtyessä. Sitä tehtäessä on otettava huomioon potilaan sairauksien ennuste ja tiedot potilaan jäljellä olevista voimavaroista. Tilanteessa arvioidaan ensisijaisesti sitä, onko elvytyksestä potilaalle enemmän haittaa vai hyötyä. DNR-päätöksellä ei rajata pois muita hoitomuotoja kuin elvytys. (9)

hoitosuunnitelma = hoitavan lääkärin yhteisymmärryksessä potilaan kanssa laatima kooste kroonisesti sairaan ja/tai monisairaan potilaan hoitoa koskevista linjauksista, hoidon järjestämisestä ja seurannasta. Se pitää löytyä potilastietojärjestelmästä ja olla saatavilla myös äkillisissä tilanteissa. (9)

elämän loppuvaiheen ennakoiva hoitosuunnitelma = hoitavan lääkärin yhdessä pitkälle edennyttä ja kuolemaan johtavaa tai henkeä uhkaavaa sairautta sairastavan ja tarvittaessa tämän läheisen ja/tai omahoitajan kanssa hoitoneuvottelussa laatima suunnitelma. Suunnitelmassa tulee linjata toiminta akuuteissa tilanteissa ja elämän loppuvaiheessa. Ajoissa tehty suunnitelma on erityisen tärkeä potilaille, joiden sairaus pahenee toistuvasti tai jotka voivat menettää kykynsä luotettavaan kommunikaatioon sairauden etenemisen vuoksi. Suunnitelman tulee perustua potilaan hoitotahtoon, terveydentilaan ja lääketieteelliseen ennusteeseen. (7,9,10)

Kirjallisuutta

1 Alakare J, Strandberg T. Gerastenia – kuinka tunnistan ja miksi? Suom Lääkäril 2020;75:1369–72.

2 Hubbard RE, Maier AB, Hilmer SN ym. Frailty in the face of COVID-19. Age Ageing 2020;49:499–500.

- 3 Rockwood K, Song X, MacKnight C ym. A global clinical measure of fitness and frailty in elderly people. CMAJ 2005;173:489–95.
- 4 Juma S, Taabazuing M-M, Montero-Odasso M. Clinical Frailty Scale in an acute medicine unit: a simple tool that predicts length of stay. Can Geriatr J 2016;19:34–6.
- 5 Halila R, Mustajoki P. Hoitotahto -käytännön ohjeita. Lääkärikirja Duodecim 19.4.2016.
- 6 Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Palliatiivisen Lääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Palliatiivinen hoito ja saattohoito. Käypä hoito -suositus 4.10.2019. www.kaypahoito.fi
- 7 Lehto J, Marjamäki E, Saarto T. Elämän loppuvaiheen ennakoiva hoitosuunnitelma. Duodecim 2019;135:335–42.
- 8 Karlawish J. Assessment of decision -making capacity in adults. www.uptodate.com 24.02.2020. Viitattu 21.3.2021.
- 9 Holi T, Yliruusi J. Hoitosuunnitelmat ja DNR-päätös pitkäaikaishoidossa sekä ensihoito. Ohje 3/2015. Valvira 25.5.2015. <https://tepatampere.fi/valviran-ohjeen-paivityshoitosuunnitelmat-ja-dnr-paatos-pitkaaikaishoidossa-seka-ensihoito/>
- 10 Karppila A, Jämsen E. Suomen Akuuttigeriatrian yhdistyksen kannanotto Covid-19-epidemiaan liittyen. 30.3.2020. <https://www.akuuttigeriatria.fi/?p=261>